

* Omezování emisí
rtuti v legislativě

*Ing. Jiří Jungmann, Výzkumný ústav
maltovin Praha, s.r.o.*

* Základní charakteristika

- * prvek, protonové číslo 80, rel. atomová hmotnost 200,59
- * tekutý kov, teplota tání činí $-38,89\text{ }^{\circ}\text{C}$, teplota varu $356,73\text{ }^{\circ}\text{C}$
- * dobře vede elektrický proud, poměrně špatně vede teplo
- * tvoří slitiny (amalgámy) s mnoha běžnými kovy

* Toxicita rtuti

- * toxicita elementární rtuti je prakticky nulová
- * mnohem toxičtější jsou její páry, které se vzhledem k hodnotě bodu varu do ovzduší dostávají velmi pomalu, jsou těžší než vzduch
- * toxicita sloučenin rtuti je závislá na jejich rozpustnosti ve vodě
- * z anorganických sloučenin nejrizikovější Hg^{2+}
- * zvláště nebezpečné jsou organokovové sloučeniny rtuti (dimetylrtuť - smrtelná dávka 0,1 ml)
- * může se hromadit v potravních řetězcích

* Příklad klasifikace podle CLP - chlorid rtuťnatý

název	chlorid rtuťnatý	
číslo CAS	7487-94-7	
číslo ES	231-299-8	
Indexové číslo	080-010-00-X	
chemický vzorec	HgCl ₂	
CLP klasifikace (tabulka 3.1)		
Výstražný symbol nebezpečnost a varovné slovo		
   		
<p style="text-align: center;"> GHS06 GHS09 GHS05 GHS08 Dgr (Nebezpečí) </p>		
Třída nebezpečnosti a kategorie	H-věty	
Acute Tox. 2	H300	Při požití může způsobit smrt.
Skin Corr 1B	H314	Způsobuje těžké poleptání kůže a poškození očí.
Muta. 2	H341	Podezření na genetické poškození
Repr. 2	H361f	Podezření na poškození reprodukční schopnosti.
STOT RE 1	H372	Způsobuje poškození orgánů
Aquatic Acute 1	H400	Vysoce toxický pro vodní organismy.
Aquatic Chronic 1	H410	Vysoce toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky

* Mezinárodní ujednání - CLRTAP

- * Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší (CLRTAP)
- * 13. listopadu 1979 v Ženevě
- * Československo bylo smluvní stranou Úmluvy od 22. března 1984 (5/1985 Sb. m. s.)
- * Česká republika převzala závazky dnem vzniku 1. ledna 1993
- * Úmluva má rámcový charakter
- * Omezování znečišťování je realizováno prostřednictvím dosud osmi protokolů

* Mezinárodní ujednání - protokol o těžkých kovech

- * přijat v Aarhusu dne 24. června 1998
- * zaměřený na Cd, Pb a Hg
- * stanoví pravidla pro jejich redukci a omezení emisí z průmyslových zdrojů
- * ukládá limity na emise těchto látek ze stacionárních zdrojů
- * navrhuje nejlepší dostupné techniky (BAT)
- * zaměřuje se především na emise do ovzduší
- * současná národní legislativa je s limity, navrženými protokolem, v souladu

* Mezinárodní ujednání - Minamatská úmluva

- * Řídící výbor UNEP - dohoda o zahájení přípravy nové globální úmluvy o rtuti - 2009
- * podepsání úmluvy - 2013 v Japonsku - Minamatská úmluva
- * cíle:
  - * omezit vstupy rtuti do výrobních procesů
  - * omezit emise rtuti do ovzduší
  - * omezit mezinárodní obchod se rtutí
  - * zajistit její bezpečné uložení
  - * řešit staré ekologické zátěže a odpad
- * ze 128 signatářů zatím ratifikovalo 10

* Národní legislativa : vývoj

- * zákon č. 35/1967
- * zákon č. 309/1991
- * zákon č. 86/2002 Sb.
- * zákon č. 201/2012 Sb.
- * související předpisy EU
- * prováděcí předpisy

* Zákon č. 35/1967 o opatřeních proti znečišťování ovzduší

- * známý jako „komínový zákon“
- * hranice 0,003 kg/h pro rtuť (kovovou), od které nastává povinnost oznámení příslušnému národnímu výboru pro stanovení poplatků za znečišťování ovzduší

* Zákon č. 309/1991 Sb. o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami

- * poprvé upravuje práva a povinnosti právnických osob při ochraně ovzduší
- * poplatkovou agendu zákon delegoval na národní předpisy (pro ČR zákon ČNR č. 389/1991 Sb.)
- * seznam znečišťujících látek, kategorizace zdrojů a limity znečišťování upravovalo Opatření FVŽP k zákonu 309/1991 Sb.
- * emisní limity pro spalování odpadu (komunálního, zvláštního) - souhrnný emisní limit pro rtuť, thallium a kadmium - $0,2 \text{ mg} \cdot \text{m}^{-3}$ při vztažných podmínkách A 11
- * vyhláška č. 117/1997 Sb. k témuž zákonu navíc obecný emisní limit pro rtuť společně s thalliem - při hmotnostním toku vyšším než 1 g/h nesmí být překročena úhrnná hmotnostní koncentrace $0,2 \text{ mg} \cdot \text{m}^{-3}$

* Zákon č. 86/2002 Sb. o ochraně ovzduší

- * prováděcí předpisy - zejména NV č. 354/2002 Sb.
- * spalování odpadu - $0,05 \text{ mg} \cdot \text{m}^{-3}$ při vztažných podmínkách A 10
- * stejný emisní limit i pro spoluspalování odpadu v cementářských rotačních pecích
- * do 1. ledna 2007 výjimka pro zařízení, uvedená do provozu před 31. prosincem 1996 a spalující NO - limit ve výši $0,1 \text{ mg} \cdot \text{m}^{-3}$
- * NV č. 354/2002 Sb. již vycházelo ze Směrnice evropského parlamentu a Rady 2000/76/ES o spalování odpadů, jehož ustanovení posléze převzala Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích

* Zákon č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší

- * vychází plně ze Směrnice 2010/75/EU o průmyslových emisích
- * obsahuje technická ustanovení této směrnice (správní náležitosti obsahuje zákon č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci v platném znění)
- * vyhláška č. 415/2012 Sb. pro spalování odpadů i pro tepelné zpracování odpadu v cementářských rotačních pecích uvádí pro rtuť nezměněný emisní limit $0,05 \text{ mg. m}^{-3}$

* Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách (BREF)

- * pro využívání odpadů v cementářské rotační peci uvádí hodnotu BAT - AEL na úrovni $0,05 \text{ mg} \cdot \text{m}^{-3}$ při vztažných podmínkách A 10
- * tato úroveň je rovněž uvedena v Prováděcím rozhodnutí Komise, kterým se stanoví závěry o nejlepších dostupných technikách (BAT) podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU o průmyslových emisích pro výrobu cementu, vápna a oxidu hořečnatého (2013/163/EU)
- * emisní úrovně, uvedené v tomto dokumentu se stanou závaznými do čtyř let po zveřejnění

* Měření rtuti

- * emise rtuti se běžně měří manuálními metodami jako jednorázová měření v souladu s požadavky vyhl. č. 415/2012 Sb.
- * v naší národní legislativě není dosud předepsáno kontinuální měření rtuti
- * tento požadavek neobsahuje ani současná evropská legislativa, ani BREF pro výrobu cementu, vápna a oxidu hořečnatého
- * spalování (tepelné zpracování) odpadu v cementářských pecích nebude spadat pod působnost revidovaného BREF pro spalování odpadu
- * ani tento revidovaný referenční dokument nepočítá s povinností kontinuálního měření emisí rtuti

The background features four petri dishes of varying sizes, arranged in a cluster. The dishes are white and appear to contain a light-colored, possibly agar-based, medium. The lighting is soft, creating a clean and scientific atmosphere.

* Děkuji za pozornost

Ing. Jiří Jungmann

Výzkumný ústav maltovin Praha, s.r.o.

jungmann@yumo.cz